

Ewa Stolarczyk

GRA w KOŁORY

Program Nauczania Edukacji Wczesnoszkolnej

Zgodny z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 maja 2014 r. dotyczącym podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół

Konsultacja merytoryczna
Agnieszka Potera

Redakcja
Krzysztof Chrobot

Korekta
Anna Palusińska

Projekt okładki
Adam Bardos

© Copyright by Wydawnictwo JUKA-91 Sp. z o.o.

Wydawnictwo JUKA-91 Sp. z o.o.
ul. Jutrzenki 118
02-230 Warszawa
tel.: 22 381 72 07, faks: 22 381 72 10
infolinia: 800 650 300
e-mail: juka@juka.edu.pl
www.juka.edu.pl

SPIS TREŚCI

Wstęp.....	4
I. Współczesna szkoła	6
II. Dziecko w młodszy m wieku szkolnym – sposoby realizacji celów kształcenia i zadań edukacyjnych ustalonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego.	8
III. Szczegółowe cele kształcenia i wychowania	11
IV. Treści zgodne z treściami nauczania zawartymi w podstawie programowej kształcenia ogólnego.....	13
V. Sposoby osiągnięcia celów kształcenia i wychowania z uwzględnieniem możliwości indywidualizacji pracy w zależności od potrzeb i możliwości uczniów oraz warunków, w jakich program będzie realizowany	14
VI. Propozycje planu nauczania opracowane na podstawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych.	16
VII. Opis założonych osiągnięć uczniów.....	18
1. Edukacja polonistyczna	18
2. Edukacja matematyczna	20
3. Edukacja muzyczna.....	22
4. Edukacja plastyczna.....	23
5. Zajęcia techniczne	23
6. Edukacja przyrodnicza.....	24
7. Wychowanie fizyczne.....	26
8. Edukacja społeczna	27
9. Zajęcia komputerowe.....	28
10. Etyka.....	29
VIII. Propozycje kryteriów oceny i metod sprawdzania osiągnięć uczniów.....	30
IX. Adresy stron internetowych dla nauczycieli.....	34
Zakończenie.....	36
Załączniki	37

WSTĘP

Zmiany zachodzące w społeczeństwie powinny znaleźć swoje odbicie w procesie wychowania i nauczania. Nowoczesna szkoła ma przygotować przyszłych obywateli świadomych współczesnego świata. Kształcenie dzieci od najmłodszych lat cieszy się coraz większym zainteresowaniem. Wynika to m.in. z ogromnego zapotrzebowania społeczeństwa na ludzi zdolnych, kreatywnych i twórczych, o nieprzeciętnym sposobie myślenia. Wymóg kreatywnej postawy jednostki wiąże się przede wszystkim ze sposobem, w jaki człowiek uczestniczy w strukturze rzeczywistości społeczno-produkcyjnej świata oraz zachodzących w tym świecie zmianach. Nie ulega wątpliwości, że przygotowanie każdego człowieka do aktywnego udziału w tak zmieniającym się świecie wymaga jak najwcześniejszych oddziaływań.

Edukacja wczesnoszkolna zapewnia optymalne warunki wszechstronnego i harmonijnego rozwoju osobowości dziecka, dążąc przede wszystkim do aktywizowania i rozwijania postaw twórczych uczniów w procesie nauczania–uczenia się. Wychodząc naprzeciw nowatorskim prądom w pedagogice wczesnoszkolnej, należy proces kształcenia dostosowywać do możliwości i indywidualnych potrzeb uczniów, uwzględniając zwiększone aspiracje edukacyjne dzieci i młodzieży. „Aktywność twórcza – to podejmowana chętnie i uprawiana z zadowoleniem, oparta na własnych pomysłach i mniej lub bardziej świadoma celu, osobista działalność ucznia, prowadzona w poczuciu odpowiedzialności, stymulowana zwłaszcza przez otwarte lub zamknięte zadania problemowe zintegrowane z potrzebami dziecka i jego środowiska, której wynikiem jest stworzenie lub odkrycie przez uczącego się czegoś dla niego nowego i pożytecznego, zasadniczo z zakresu wymagań ustalonych w programie nauczania początkowego”¹.

Cele wszechstronnej aktywności twórczej to:

- rozwijanie zainteresowań i zdolności twórczych uczniów,
- wdrażanie do samodzielnych poszukiwań i aktywności,
- inspirowanie do nawiązywania kontaktów międzyludzkich, wzajemnej życzliwości i tolerancji,
- tworzenie poczucia odpowiedzialności za wspólne przedsięwzięcie,
- wyrabianie szacunku dla pracy własnej i innych,
- dostrzeganie własnych możliwości i umiejętności przez likwidowanie niewiary we własne siły.

Nauczanie w klasach 1–3 powinno mieć charakter uniwersalny i powszechny, ale jednocześnie zachowujący specyfikę środowiska, w którym dorasta dziecko.

Zadaniem tej edukacji jest taki dobór treści i sposób ich przekazywania, aby u dzieci rozwijały się zainteresowania nauką, pragnienie poznawania czegoś nowego, motywacja do działania. Edukacja wczesnoszkolna jest łącznikiem między

¹ J. Kujawiński, *Kierowanie własną aktywnością twórczą w nauczaniu początkowym matematyki*. „Życie Szkoły” 1981, nr 4, s. 2.

wychowaniem przedszkolnym a nauczaniem przedmiotowym, co znajduje odzwierciedlenie w formach zajęć i treściach programowych.

Edukacja XXI wieku, według Międzynarodowej Komisji do spraw Edukacji, skupia się wokół czterech aspektów kształcenia:

- uczyć się, aby wiedzieć,
- uczyć się, aby działać,
- uczyć się, aby żyć wspólnie,
- uczyć się, aby być.

W celu należytego przygotowania swych wychowanków do życia w rozwijającym się świecie, szkoła musi wspomagać proces kształcenia różnorodnymi środkami dydaktycznymi, podkreślając szczególne znaczenie środków służących dzieciom do różnych działań (liczmany, klocki, gry, układanki), podejmowania ról (maski, stroje różnych postaci, kukielki, pacynki), poznawania otaczającego świata (środki demonstracyjne: plansze, zegary, termometry), a także obserwowania naturalnego środowiska (hodowla roślin i zwierząt). Coraz częściej wielu nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej wykazuje zainteresowanie wykorzystaniem w pracy pedagogicznej edukacyjnych programów komputerowych jako narzędzi wspomagania procesu nauczania – uczenia się.

I. WSPÓŁCZESNA SZKOŁA

Uczeń współczesnej szkoły to członek nowej społeczności. Szkoła będzie musiała ulec zmianie, ponieważ powinna się dostosować do potrzeb i możliwości nowego pokolenia, które jest zupełnie inne i wymaga innego sposobu uczenia. Oczekiwania uczniów i rodziców wobec współczesnej szkoły zawierają się w kilku punktach.

Szkoła powinna:

- być atrakcyjna dla uczniów, by ich przyciągnąć swoją ofertą,
- prowadzić proces edukacyjny charakterystyczny dla kształcenia nowoczesnego,
- przygotować do życia przepełnionego wzajemną współpracą i grupową konkurencją,
- przygotować do aktywności, kreatywności, samodzielności.

„Nowy model szkoły opiera się niewątpliwie na gruncie psychologii poznawczej. Świadczyć o tym mogą nowe trendy i kierunki w pedagogice współczesnej, stanowiące o tym, iż o efektywności procesów kształcenia możemy mówić w dwójakich kategoriach, mianowicie efektu i procesu, który na ów efekt się składał. Zatem za równorzędne czynniki składające się na efektywność kształcenia uznaje się wyniki ilościowe i jakościowe.

Transformacji ulega, w sposób zauważalny, środowisko uczenia się: o ile w szkole tradycyjnej klasę szkolną przenika indywidualne współzawodnictwo, o tyle w szkole społeczeństwa informacyjnego klasę przenika współpraca i współzawodnictwo grupowe, opierające się na operacjach poznawczych wyższego rzędu i jego efektach w postaci: wiedzy deklaratywnej (wiem, że...), wiedzy proceduralnej (wiem, jak i dlaczego...) oraz wiedzy kontekstowej (wiem, kiedy...). Jak wynika z powyższego wywodu, transformacji ulegają wszystkie podmioty uczestniczące w procesie edukacyjnym².

Nauczyciel przestaje być „wszechwiedzącym ekspertem”, a staje się przewodnikiem, a czasami uczniem, gdyż często będzie się musiał przyznać, że czegoś nie wie, ale wyszuka tę informację. Nowoczesne kształcenie wymaga śledzenia rozwoju uczniów. Rozpoznawanie osiągnięć uczniów, czyli diagnoza, pozwoli rozpoznać ich możliwości, zdolności i problemy rozwojowe. Celem prowadzenia diagnozy jest opracowanie zaleceń i wskazówek do indywidualnej pracy z dzieckiem, która będzie miała na celu wspomaganie i wspieranie jego potencjalnych możliwości.

Nauczyciel pracujący z publikacjami wydawnictwa JUKA może otrzymać narzędzie do przeprowadzenia wstępnej diagnozy w postaci programu komputerowego, który w prosty sposób umożliwi opracowanie wyników wstępnego badania dzieci. Na arkuszu obserwacji nauczyciel może nanieść swoje spostrzeżenia w poszczególnych obszarach kompetencji, co da mu całościowy obraz umiejętności dziecka.

² T. Lewowicki, B. Siemieniecki, (red.) *Współczesna technologia informacyjna i edukacja medialna*, Adam Marszałek, Toruń 2005, s. 83–84.

Program pozwala na tworzenie raportów i wykresów, co w bardzo przejrzysty sposób dokumentuje przeprowadzoną diagnozę i stanowi wstęp do dalszej pracy z dzieckiem, np. konstruowania programu naprawczego i planowania pracy z całą klasą.

Nauczyciel ma towarzyszyć dziecku, wspierając je, doceniając i akceptując. Ważne jest stosowanie zróżnicowanych form aktywności dziecka. Obok pogadank i wyjaśniania zjawisk konieczne staje się stwarzanie sytuacji zmuszających dziecko do zadawania pytań, dyskusji i samodzielnego szukania odpowiedzi. Ogromne znaczenie mają wszelkie rozmowy, w których nauczyciel jest słuchaczem, ale również zadaje dzieciom pytania, często otwarte, inspirujące do poszukiwania odpowiedzi.

Uczeń zaś staje się badaczem, który uczy się, poszukując. Tempo i dynamika rozwoju dziecka w wieku wczesnoszkolnym jest bardzo nierównomierne, a przecież różnice w poziomie rozwoju poszczególnych dzieci są znaczne. Wymaga to od nauczyciela indywidualnego podejścia do każdego ucznia, stworzenie intensywnego programu wspomagającego. Dlatego zmianie muszą też ulec sposoby sprawdzania osiągnięć uczniów. Nauczyciel ocenia nie tylko wynik wykonanego zadania, ale także proces dochodzenia do jego rozwiązania, czyli element poznawczy i praktyczny. Żeby sprawdzić osiągnięcia uczniów, trzeba wiedzieć, do czego się dąży, czyli jakie są wobec nich oczekiwania. Znane muszą być więc pewne normy, zwane standardami edukacyjnymi, które określają wyniki edukacji szkolnej. Standardy te stanowią podstawę do opracowania wymagań programowych, czyli listy oczekiwanych umiejętności i kompetencji na danym etapie edukacji.

Szczególnie istotny okazuje się problem kompetencji zawodowych nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej, gdyż kształcenie zintegrowane, jako fundamentalny szczebel kształcenia, ma specyficzne znaczenie w rozwoju psychofizycznym uczniów. Podatność dziecka w tym przedziale wiekowym na oddziaływanie pedagoga oraz wrażliwość poznawcza, estetyczna i moralna dziecka zmuszają nauczycieli do ciągłego pogłębiania swoich kompetencji. Ma to również ogromne znaczenie, jeśli chodzi o prestiż szkoły, gdyż dążymy do tego, by polskie szkoły mogły nazwać się europejskimi, a nastąpić to może wówczas, gdy polski nauczyciel będzie miał odpowiedni poziom wiedzy – również tej dotyczącej aktualnych informacji i nowinek ze świata mediów.

Zadaniem nauczyciela jest zatem podążanie za nowościami. Przed edukacją pojawiają się nowe zadania. Swym zasięgiem obejmują one nie tylko przygotowanie dzieci i młodzieży do życia w nowoczesnym społeczeństwie, ale również przygotowanie do tego nauczycieli, metodyków, psychologów i wielu innych przedstawicieli dyscyplin naukowych. Podstawowym zadaniem edukacji jest więc otwieranie umysłów na rozmaite możliwości postępu, alternatywne rozwiązania, kreatywność. Szkoły medialne, stosujące nowoczesne technologie, zatrudniające nowoczesnych nauczycieli i zarządzane przez dyrektora menedżera, to szkoły przyszłości, które dobrze przygotowują dzieci i młodzież do życia we współczesnej

rzeczywistości.

II. DZIECKO W MŁODSZYM WIEKU SZKOLNYM – SPOSOBY REALIZACJI CELÓW KSZTAŁCENIA I ZADAŃ EDUKACYJNYCH USTALONYCH W PODSTAWIE PROGRAMOWEJ KSZTAŁCENIA OGÓLNEGO

Pierwsze lata pobytu dziecka w szkole są okresem bardzo istotnym dla dalszego rozwoju ze względu na pełnione przez szkołę funkcje kształcące, poznawcze, opiekuńczo-wychowawcze i kompensacyjno-korekcyjne przygotowujące do dalszej edukacji. Dziecko w wieku sześciu lat, wkraczając w mury szkolne, ma za sobą okres przedszkolny zdominowany przez zabawę. Od tego momentu zmienia się jego codzienny tryb życia, jego rola i zadania jako ucznia. Dziecko stając się uczniem stopniowo przyzwyczaja się do nauki, co wymaga wyjątkowych zabiegów pedagogicznych ze strony nauczycieli. Ważną rolę w tym okresie odgrywa również środowisko domowe dziecka, w którym powinno ono znaleźć zrozumienie, czułość i miłość. W rozwoju psychofizycznym dziecka sześciolatniego istotne jest bowiem, by w naturalny sposób rozbudzić w nim chęć poznawania nowego i chęć pokonywania trudności, które napotka. Jest to możliwe wówczas, gdy ma ono wyrobione poczucie własnej wartości, czuje się bezpieczne i kochane.

Dziecko przygotowane do nauki w szkole osiąga tzw. dojrzałość szkolną. Profesor W. Okoń sformułował jej definicję: „Dojrzałość szkolna to osiągnięcie przez dziecko takiego stopnia rozwoju umysłowego, emocjonalnego, społecznego i fizycznego, jaki umożliwia mu udział w życiu szkolnym i opanowanie treści programowych w klasie I”³.

Teoria holistyczna określa dziecko i świat, w którym ono żyje, w następujący sposób: „Dziecko jest spójną, zintegrowaną całością i dlatego należy je wspomagać w rozwoju całościowym, a nie tylko umysłowym. Należy więc zapewnić mu rozwój sfer: psychicznej, fizycznej i umysłowej, bowiem przewaga oddziaływań skierowanych tylko na jedną sferę odbija się niekorzystnie na pozostałych (...). Zintegrowany jest świat, w którym dziecko żyje, należy go więc poznać w jego związkach i zależnościach”⁴.

Młodszy wiek szkolny to okres rozkwitu zdolności intelektualnych. Ucznia klas początkowych charakteryzują takie cechy, jak: zwiększona wrażliwość, gotowość przyswajania materiału, wiara w prawdziwość tego, co jest mu przekazywane. Cechy te sprzyjają rozwojowi ogólnych i specjalnych zdolności.

Procesy poznawcze stają się coraz bardziej dowolne i przebiegają z większym udziałem świadomości dziecka, które uczy się kierowania swoją uwagą, spostrzeganiem i pamięcią. Potrafi dłużej koncentrować się na przedmiotach, planowo zmieniać obiekt swego zainteresowania. Systematycznie zwiększa pojemność swojej pamięci.

Pomimo istniejących niewątpliwie różnic indywidualnych, szkoła dzięki sys-

³ W. Okoń, *Słownik Pedagogiczny*, PWN, Warszawa 1987, s. 209.

⁴ K. Duraj-Nowakowa, *Integrowanie edukacji wczesnoszkolnej*. Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 1998.

tematycznemu nauczaniu, intensyfikacji oddziaływań wychowawczych usiłuje te różnice niwelować, powodując „szybkie przeobrażenia w świadomości i osobowości dzieci, szczególnie w sferze umysłowej i społecznej”⁵.

Dziecko w tym wieku interesuje się wszystkim, co je otacza, i w miarę potrzeb poszerza się jego wiedza. Źródłem przyjemności staje się osiąganie celów poprzedzone pokonaniem trudności. U dziecka w omawianym wieku rozwija się uwaga dowolna. Coraz bardziej świadomie koncentruje się ono na treści lekcji, nawet jeśli rodzaj wykonywanych zajęć nie jest dla niego specjalnie ciekawy. Spostrzeżenia w tym wieku przybierają charakter bardziej analityczny. Dziecko potrafi rozpoznać cechy i właściwości danego przedmiotu oraz dostrzegać je w innych, podobnych obiektach. Pod wpływem nauki szkolnej kształtuje się umiejętność uważnego obserwowania różnych zjawisk zachodzących w najbliższym otoczeniu. Rozwijają się cechy pamięci, takie jak: szybkość, trwałość, pojemność. Największe kłopoty dzieciom z klas młodszych sprawia odszukiwanie i wydobywanie z zasobu pamięciowego tych wiadomości, które są w danej chwili potrzebne, gdyż umiejętność segregowania, klasyfikowania pojęć i informacji nie jest jeszcze rozwinięta.

„W zapamiętywaniu i przypominaniu coraz bardziej skomplikowanych zagadnień pomaga dziecku kształtująca się pamięć logiczna i pamięć dowolna”⁶. Sfera emocjonalna w młodszym wieku szkolnym ulega wielkim przeobrażeniom w kierunku rozwoju uczuć wyższych. Dziecko w tym okresie wyraża w sposób burzliwy swoje emocje, lecz w miarę upływu czasu staje się ono coraz bardziej zdolne do przeżywania trwających dłużej stanów emocjonalnych. Ważną rolę w uczeniu się i zapamiętywaniu odgrywa motywacja. Dziecko łatwiej i trwale zapamiętuje to, co chce zapamiętać, co je interesuje, co jest dla niego przyjemne, co je pociąga w procesie uczenia się. Lubi czytać, pisać, liczyć, opowiadać, rysować, lubi prace, które wymagają od niego jak najwięcej aktywności. Szkolne uczenie się to działalność przede wszystkim poznawcza, skierowana na jakiś cel.

Praca z dziećmi klas młodszych powinna być ukierunkowana przede wszystkim na aktywizowanie i rozwijanie postaw twórczych uczniów w procesie nauczania–uczenia się, uwzględniając potrzeby dzieci zdolnych.

Te uwarunkowania aktywności należy urzeczywistniać przez:

1. Stosowanie modelu lekcji aktywizującej uczniów, w której wyróżniamy następujące etapy:
 - a) przygotowanie warunków emocjonalno-motywacyjnych i metodyczno-organizacyjnych do rozwiązania problemów,
 - b) projektowanie – samodzielne wytwarzanie przez uczniów indywidualnych pomysłów dotyczących rozwijania problemu,
 - c) realizowanie wybranych pomysłów w toku pracy indywidualnej lub grupowej,
 - d) planowanie dalszej pracy twórczej lekcyjnej i domowej.

⁵ L. Wołoszynowa, *Młodszy wiek szkolny*, w: M. Żebrowska (red), *Psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży*, PWN, Warszawa 1975.

⁶ E.B. Hurlock, *Rozwój dziecka*, PWN, Warszawa 1985.

2. Prowadzenie zajęć w formie ciągów tematycznych – integralne ośrodki tematyczne.
3. Dobieranie odpowiednich form i metod pracy:
 - a) metoda rozwijania aktywności twórczej, eksperymentu, problemowa, ekspresyjna, działalności praktycznej,
 - b) zabawowa forma pracy, która rozbudza zainteresowania uczniów i zachęca do działania,
 - c) zabawy integrujące,
 - d) organizacja życia klasowego.
4. Stosowanie wielopoziomowego programu nauczania (indywidualizacja).
5. Intensywny kontakt z rzeczywistością społeczną, kulturalną i przyrodniczą (wycieczki).
6. Rozwijanie zainteresowań.
7. Wykorzystywanie twórczości własnej uczniów.

W pierwszych latach pobytu dzieci w szkole, a w szczególności w klasie pierwszej, w pracy z uczniem powinna dominować metoda zabawy, która jest główną formą aktywności dziecka. Dziecko bardzo lubi się bawić, dlatego należy to wykorzystać i prowadzić z nim zabawy tematyczne, przez które dziecko wchodzi w przydzieloną mu rolę i wykonuje polecenia. Godną polecenia jest również metoda bajkoterapii, która pozwala w naturalny sposób przybliżyć dziecku ważne wartości etyczne.

Kolejne metody pracy to gry i zadania sytuacyjne, które pozwolą dziecku na manipulowanie przedmiotami, liczmanami tak, aby w sposób jak najbardziej naturalny przeszło do nabywania umiejętności dydaktycznych.

Wskazane jest też stosowanie metody projektów, która rozwija umiejętności kluczowe, takie jak: planowanie i organizowanie własnej pracy, korzystanie z różnych źródeł informacji, rozwiązywanie problemów, współpraca w grupie.

Zalecaną metodą w zdobywaniu informacji jest obserwacja, szczególnie podczas wycieczek, eksperymentów, hodowli. Dlatego bardzo ważne jest, aby jak najwięcej zajęć odbywało się podczas zajęć pozaszkolnych w naturalnych środowiskach, np.: w lesie, w parku, w ogrodzie, na łące, w gospodarstwach rolnych, ale równie ważne są zajęcia w muzeach, pracowniach artystów (garncarskich, malarzkich, rzeźbiarskich), w skansenach itp.

Nic nie sprzyja zdobywaniu wiedzy i umiejętności tak, jak samodzielne odkrywanie zjawisk podczas doświadczeń, co nie tylko rozbudza aktywność poznawczą i zainteresowania, ale pozwala na łączenie wiedzy z praktyką.

Ciekawym rozwiązaniem są techniki ułatwiające szybkie zapamiętywanie oraz przypominanie informacji na zasadzie skojarzeń przez stosowanie technik mnemotechnicznych, które opierają się na wykorzystaniu emocji i wyobraźni. Dzięki skojarzeniom, grupowaniu według podobieństw i żartobliwej formie graficznej, dziecku jest łatwiej zapamiętać informacje i zwiększa się trwałość jego pamięci.

III. SZCZEGÓŁOWE CELE KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

Celem edukacji wczesnoszkolnej jest wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym, fizycznym, estetycznym i etycznym. Ważne jest również takie wychowanie, aby dziecko na miarę swoich możliwości było przygotowane do życia w zgodzie z samym sobą, ludźmi i przyrodą. Jednocześnie dąży się do ukształtowania systemu wiadomości i umiejętności potrzebnych dziecku do poznawania i rozumienia świata, radzenia sobie w codziennych sytuacjach oraz do kontynuowania nauki w klasach IV–VI szkoły podstawowej.

Najważniejsze cele to:

- dbanie o wieloaspektowość rozwoju ucznia,
- zainspirowanie dzieci do nauki i pracy,
- wdrażanie do samodzielności, odpowiedzialności, umiejętności koncentracji uwagi, współpracy w grupie,
- rozwijanie umiejętności wypowiedzania się, czytania i pisania,
- rozwijanie logicznego myślenia i wyciągania wniosków,
- wskazanie sposobów rozwiązywania problemów,
- wdrażanie do słuchania i rozumienia poleceń,
- wdrażanie do szanowania siebie i kolegów,
- pogłębianie wiary we własne możliwości,
- uświadomienie dziecku pojęcia sukcesu i umożliwienie jego osiągnięcia,
- zachęcanie do aktywności w życiu całej społeczności szkolnej,
- dawanie dziecku możliwości podejmowania samodzielnych decyzji,
- stworzenie przyjaznej atmosfery w celu rozładowania napięcia,
- pomoc w przełamaniu bariery lęku i obaw,
- wyrabianie poczucia sprawiedliwości i zdrowej rywalizacji,
- wyrabianie poczucia uczciwości, solidarności i bezpieczeństwa,
- ćwiczenie zręczności, refleksu i orientacji,
- pobudzanie i rozwijanie wyobraźni,
- poszerzanie słownictwa,
- poznawanie zasad i reguł zachowania oraz ich przestrzeganie w określonym miejscu i czasie,
- opanowanie zasad ortograficznych i umiejętności ich stosowania w praktycznych działaniach,
- doskonalenie porównywania, rozpoznawania i kojarzenia,
- doskonalenie pamięci wzrokowej i słuchowej,
- doskonalenie umiejętności analizy i syntezy wzrokowo-słuchowej,
- uświadomienie dziecku, że jest częścią świata przyrody, który go otacza, wyrobienie wrażliwości na jego piękno i potrzeby życia z nim w zgodzie,
- kształtowanie podstawowych pojęć matematycznych.

W wyniku realizacji ogólnych celów edukacji wczesnoszkolnej uczeń kończący pierwszy etap edukacyjny powinien osiągnąć następujące cele szczegółowe będą-

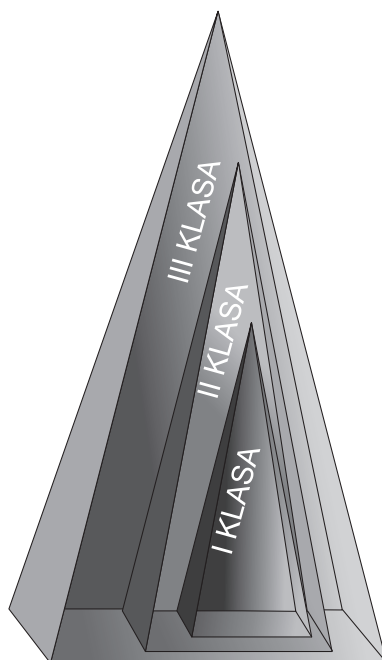
ce jednocześnie podstawowymi kompetencjami ucznia zdobywanymi w procesie kształcenia:

- wypowiedzanie się w formie ustnej i pisemnej w języku ojczystym,
- czytanie głośne i ciche ze zrozumieniem,
- zdobywanie i wykorzystywanie informacji z różnych źródeł,
- przygotowanie do odbioru dzieł sztuki teatralnej, filmowej, telewizyjnej, malarskiej,
- kształtowanie umiejętności uogólniania, schematyzowania i kodowania,
- rozwijanie zainteresowań dziecięcą matematyką,
- kształtowanie określonych postaw i umiejętności w kontaktach z ludźmi i przyrodą,
- uwalnianie dziecka na przejawy niszczenia przyrody i wpajanie zasad proekologicznych,
- wdrażanie dzieci do poszukiwania, odkrywania, obserwacji zachodzących zjawisk,
- rozwijanie twórczej aktywności przez umiejętne stymulowanie,
- stymulowanie rozwoju intelektualnego i emocjonalnego,
- kształtowanie umiejętności technicznych potrzebnych do sprawnego funkcjonowania we współczesnym świecie,
- wyzwalanie ekspresji muzycznej pobudzającej wyobraźnię i zainteresowania muzyczne,
- rozwijanie motywacji do aktywnego wypoczynku,
- kształtowanie postaw promujących zdrowy styl życia,
- komunikowanie się w nowożytnym języku obcym,
- kształtowanie postawy tolerancji,
- wdrażanie do poczucia przynależności do grupy, integracji z rówieśnikami.

IV. TREŚCI ZGODNE Z TREŚCIAMI NAUCZANIA ZAWARTYMI W PODSTAWIE PROGRAMOWEJ KSZTAŁCENIA OGÓLNEGO

Treści nauczania ułożone są w sposób spiralny, co oznacza, że będą one się powtarzać w kolejnych klasach na różnych poziomach nauczania, umożliwiając dziecku zdobycie wiadomości i umiejętności zgodnie ze wzrastającymi możliwościami intelektualno-percepcyjnymi. Program skonstruowany jest tak, by dziecko w jak najbardziej naturalny sposób przyswajało wiedzę i umiało ją wykorzystać w praktycznym działaniu. Podczas zajęć dzieci pracują samodzielnie, a nauczyciel ukierunkowuje ich czynności. Nauczanie uczniów klas młodszych wspomagane jest rozwiązaniami programowymi i metodycznymi mającymi na celu poszerzenie zakresu realizowanych treści i celów w edukacji wczesnoszkolnej. Nowa podstawa programowa nie rozdziela na poszczególne klasy wiadomości i umiejętności, jakie ma zdobyć uczeń, a wymienia je tylko dla ucznia kończącego naukę w pierwszym etapie edukacyjnym, co umożliwi nauczycielom jeszcze bardziej indywidualne podejście do dzieci, uwzględniając ich możliwości rozwojowe i emocjonalne. Program ten uwzględnia również rozwijanie kluczowych umiejętności, tzw. kompetencji ucznia. Są to:

- uczenie się,
- myślenie,
- poszukiwanie,
- doskonalenie się,
- komunikowanie się,
- współpraca,
- działanie.

Wykres 1. Spiralny układ treści

V. SPOSOBY OSIĄGANIA CELÓW KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA Z UWZGLĘDNIENIEM MOŻLIWOŚCI INDYWIDUALIZACJI PRACY W ZALEŻNOŚCI OD POTRZEB I MOŻLIWOŚCI UCZNIÓW ORAZ WARUNKÓW, W JAKICH PROGRAM BĘDZIE REALIZOWANY

Współczesna edukacja nie może funkcjonować bez nowoczesnych środków dydaktycznych, do których przede wszystkim zalicza się komputer. Technologia informacyjna jest dziś zintegrowana z procesem kształcenia, dostarczając dydaktyce nowych środków i umożliwiając stosowanie nowych metod pracy. Jednocześnie stawia przed szkolnictwem nowe zadania. Konieczne jest bowiem wyposażenie uczniów w odpowiednią wiedzę i umiejętności jej wykorzystania, a w przyszłości przygotowanie do życia i funkcjonowania w społeczeństwie informacyjnym.

Kształcenie zintegrowane daje nauczycielom wiele możliwości organizacyjnych, metodycznych i tematycznych. Integrowanie treści edukacyjnych pozwala na łączenie przedmiotów w całość. Każdy dzień szkolny ma określony temat, wokół którego koncentruje się cały proces dydaktyczny. Edukacja wczesnoszkolna nastawiona jest na wszechstronny rozwój osobowości dziecka. Praca dydaktyczno-wychowawcza jest wielostronną działalnością, w której procesy nauczania, uczenia się i wychowania wzajemnie się uzupełniają.

Główne zadania szkoły i nauczyciela to:

- realizowanie programu nauczania dostosowanego do indywidualnych potrzeb i możliwości dziecka,
- egzekwowanie trójstronności w oddziaływaniach wychowawczych i dydaktycznych uczeń – nauczyciel – rodzice,
- rozwijanie predyspozycji i zdolności poznawczych dzieci,
- stworzenie uczniom przyjaznych, bezpiecznych i zdrowych warunków do nauki i zabawy,
- umożliwienie dziecku działania indywidualnego i w zespole,
- rozwijanie samodzielności oraz odpowiedzialności za siebie,
- pobudzenie do samodzielnej i twórczej działalności plastycznej, muzycznej i ruchowej,
- wspomaganie wszechstronnego i harmonijnego rozwoju ucznia przez rozwijanie jego aktywności badawczej, a także działalności twórczej,
- stworzenie warunków do nabywania przez dziecko umiejętności czytania i pisanie, zdobywania wiadomości i sprawności matematycznych potrzebnych w sytuacjach typowych i nietypowych na miarę ucznia klas młodszych,
- rozwijanie samodzielności, logicznego myślenia i umiejętności potrzebnych do zrozumienia świata,
- zagwarantowanie dziecku dostępu do różnych źródeł informacji i możliwości korzystania z nich,
- przedstawienie warunków bezpiecznej i higienicznej pracy przy komputerze,
- kształtowanie u dzieci cech osobowościowych niezbędnych do aktywnego i etycznego uczestnictwa w życiu społecznym.

Należy zadbać o dobrą organizację zajęć w sali lekcyjnej. Sala powinna być podzielona na dwie części: edukacyjną – wyposażoną w stoliki, tablicę, szafki oraz rekreacyjną – w której dziecko będzie miało możliwość odpoczynku i zabawy. Sale powinny być wyposażone w pomoce dydaktyczne niezbędne do prowadzenia zajęć, sprzęt audiowizualny, ale również w zabawki i gry dydaktyczne. Wskazane jest stworzenie kącików tematycznych, np. przyrodniczego, małego artysty, gier edukacyjnych, muzycznego, sportowego, a także biblioteczki klasowej.

Ważne jest również, by dzieci pozostawiały w szkole część podręczników i przyborów szkolnych, aby nie musiały dźwigać ciężkich tornistrów.

Nauczyciel powinien często zmieniać ustawienie stolików tak, aby dzieci miały możliwość siedzenia w kręgu, w grupach, a przez to nawiązywały wzajemne relacje.

Priorytetowym sposobem dążenia do osiągnięcia celów powinna być indywidualizacja pracy z dzieckiem. Takie możliwości daje nauczycielowi wykorzystanie zaproponowanych przez wydawnictwo wielopoziomowych kart pracy, dodatkowych zeszytów ćwiczeń dla uczniów ze specyficznymi trudnościami edukacyjnymi „Chcemy dobrze czytać i pisać” i dla uczniów zdolnych „Zeszyt z zadaniami o podwyższonym stopniu trudności”, różnorodnych rozwiązań metodycznych szczegółowo opisanych w przewodniku dla nauczyciela, tekstów literackich wskazanych w scenariuszach, płyt z nagraniami piosenek, melodii, wierszy, brzmienia instrumentów i innych materiałów. Podręcznik do kształcenia zintegrowanego „Gra w kolory. Świat ucznia” zawiera teksty zróżnicowane pod względem stopnia trudności, proste, ułatwiające naukę czytania i teksty literackie dla dzieci, które tę umiejętność już opanowały. Zgodnie z zasadą stopniowania trudności długość tekstów wzrasta wraz ze stopniem zaawansowania uczniów. W podręczniku zastosowano kolorowe czcionki i piktogram oznaczający treści plastyczne. Dzięki tym rozwiązaniom wzrasta jego przejrzystość i możliwość indywidualnego korzystania z zawartych w nim materiałów. Uzupełnieniem podręcznika są zeszyty ćwiczeń, które zawierają szereg ćwiczeń rozwijających i usprawniających małą motorykę, wspomagających technikę czytania i pisanie. Zawierają również wiele interesujących gier dydaktycznych, krzyżówek, rebusów, zagadek, zadań umożliwiających obserwację zjawisk zachodzących w przyrodzie i propozycji prac plastyczno-technicznych.

Treści matematyczne są wprowadzane w sposób przystępny i atrakcyjny dla ucznia – pobudzają przede wszystkim aktywność dzieci, doskonalą ich sprawność rachunkową i kształtują pojęcia matematyczne przez nauczanie czynnościowe. Nauczyciel ma możliwość indywidualizacji procesu edukacyjnego, gdyż uwzględniono zasadę stopniowania trudności, umieszczając zadania łatwe i trudniejsze.

VI. PROPOZYCJE PLANU NAUCZANIA OPRACOWANE NA PODSTAWIE RAMOWYCH PLANÓW NAUCZANIA W SZKOŁACH PUBLICZNYCH

Na edukację wczesnoszkolną składa się ramowy plan nauczania opracowany na podstawie Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 maja 2014 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z dnia 18 czerwca 2014 r.). Plan ten przewiduje zajęcia całościowe, uwzględniając wszystkie rodzaje edukacji w każdym dniu nauki.

Edukacje, zajęcia	Liczba godzin w cyklu trzyletnim	Klasa 1	Klasa 2	Klasa 3	Uwagi organizacyjne
Edukacja polonistyczna, edukacja społeczna, edukacja przyrodnicza, edukacja matematyczna, zajęcia techniczne	38	12	13	13	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne
Wyszczególnione zajęcia wchodzące w skład edukacji wczesnoszkolnej					
Język obcy nowożytny	6	2	2	2	Zajęcia prowadzone przez nauczyciela specjalistę lub przez nauczyciela klas 1–3 w sposób zintegrowany z pozostałymi edukacjami.
Edukacja muzyczna	3	1	1	1	Zajęcia prowadzone w sposób zintegrowany przez nauczyciela klas 1–3 lub przez nauczyciela specjalistę.
Edukacja plastyczna	3	1	1	1	
Wychowanie fizyczne	9	3	3	3	Zajęcia mogą być prowadzone przez nauczyciela klas 1–3 lub przez nauczyciela specjalistę.
Zajęcia komputerowe	3	1	1	1	Zajęcia prowadzone przez nauczyciela specjalistę lub przez nauczyciela klas 1–3 w sposób zintegrowany z pozostałymi edukacjami.
	62	20	21	21	
Religia/etyka	6	2	2	2	Uczniowie nieuczęszczający na lekcję religii uczęszczają na zajęcia etyki.
Razem godzin zajęć lekcyjnych	68				

Zakładając, że do realizacji zakładanej w ramowych planach nauczania liczby godzin wystarczą 32 tygodnie, wykaz liczby godzin na obowiązkowe zajęcia edukacyjne może wyglądać następująco:

	Klasa 1	Klasa 2	Klasa 3	Liczba godzin	Minimalna liczba godzin
Edukacja polonistyczna, edukacja społeczna, edukacja przyrodnicza, edukacja matematyczna, zajęcia techniczne	384	416	416	1216	1150
Język obcy nowożytny	64	64	64	192	190
Edukacja muzyczna	32	32	32	96	95
Edukacja plastyczna	32	32	32	96	96
Zajęcia komputerowe	32	32	32	96	96
Wychowanie fizyczne	96	96	96	288	290

Wykres 2. Zajęcia edukacyjne w klasach 1–3

VII. OPIS ZAŁOŻONYCH OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW

Uczeń pierwszego etapu edukacyjnego przez 3 lata jest kształcony w systemie zintegrowanym, który w łagodny sposób przygotowuje go do nauczania przedmiotowego w drugim etapie edukacyjnym. W pracy z najmłodszymi uczniami w szkole należy przede wszystkim uwzględniać ich możliwości intelektualne, emocjonalne, społeczne i psychofizyczne. Nowa podstawa programowa wprowadzona Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 maja 2014 r. edukację wczesnoszkolną opisuje jako zestaw celów kształcenia wynikających z ogólnych zdań szkoły oraz wykaz wiadomości i umiejętności ucznia, który kończy klasę trzecią.

Wiadomości i umiejętności, które ma osiągnąć uczeń po klasie trzeciej, przewidziano do realizacji w przeciętnych warunkach, tak aby każde dziecko miało możliwość zdobyć podstawy do nauki na wyższym etapie. W gestii nauczyciela pozostaje zatem wprowadzanie więcej treści nauczania, jeśli ma ku temu sprzyjające warunki lub pomoc dzieciom, które mają trudności w opanowaniu wymagań podstawy programowej dla I etapu kształcenia ogólnego.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

1. Edukacja polonistyczna

Edukacja polonistyczna odgrywa nadrzędną rolę w edukacji elementarnej, co wiąże się z nauką komunikatywnego posługiwania się przez dzieci językiem ojczystym w mowie i w piśmie. Zakres edukacji polonistycznej obejmuje trzy elementy:

- początkową naukę czytania i pisania,
- kształcenie językowe,
- kształcenie literackie.

Umiejętność czytania, jaką dziecko ma zdobyć w pierwszych latach nauki, jest integralnie powiązana z umiejętnością pisania. Najważniejszym elementem umiejętności czytania jest rozumienie napisanego tekstu. Aby je osiągnąć, dzieci muszą znać poszczególne znaki języka pisanego, czyli litery. Cechy dobrego czytania to: płynność, poprawność, biegłość i wyrazistość.

Umiejętność pisania polega przede wszystkim na zdolności do spostrzegania, umożliwiającego rozpoznawanie, porównywanie i odtwarzanie znaków graficznych z uwzględnieniem ich charakterystycznych elementów. Pisanie to również zdolność przetwarzania ruchu na obraz ruchu. Umiejętność pisania zostaje przez dziecko osiągnięta wówczas, gdy pismo dziecka spełnia następujące kryteria:

- jest czytelne,
- poprawne pod względem łączenia liter,
- jest estetyczne.

Funkcją nadrzędną języka jest funkcja komunikatywna. Określona sytuacja, w której znajdzie się dziecko, wymagać będzie zastosowania przez nie odpowiedniej konstrukcji składniowej jego wypowiedzi. Dziecko powinno umieć sformu-

łować zdania o prostej i poprawnej strukturze, wyrażające jego myśli. Ważne są: umiejętność publicznego występowania, operowanie głosem adekwatnie do sytuacji przekazu, a także kontakt z audytorium. Uczeń powinien nabyć umiejętność asertywnego wyrażania własnych opinii i ocen oraz odbierać i oceniać komunikaty wyrażane w różnorodnych formach.

W zakresie kształcenia literackiego nadrzędną umiejętnością jest rozumienie czytelnego tekstu polegające na „przekładaniu” języka symbolicznego na język wyobrażeń.

W edukacji elementarnej wyróżnia się trzy poziomy rozumienia tekstu:

- wyodrębnianie z tekstu poszczególnych faktów i wydarzeń,
- wyodrębnianie nie tylko poszczególnych elementów treści, lecz również stosunków przyczynowo-skutkowych,
- wyodrębnianie głównej myśli danego utworu literackiego.

JESTEM POLAKIEM, CZYTAM I PISZĘ PO POLSKU	
Zakres tematyczny	Przewidywane osiągnięcia ucznia w zakresie umiejętności, wiadomości i sprawności. Uczeń:
KLASA TRZECIA	
Korzysta z informacji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uważnie słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji. 2. Rozumie sens kodowania oraz dekodowania informacji; odczytuje uproszczone rysunki, piktogramy, znaki informacyjne, zna wszystkie litery alfabetu; czyta i rozumie teksty przeznaczone dla dzieci i wyciąga z nich wnioski. 3. Wyszukuje w tekście potrzebne informacje i w miarę możliwości korzysta ze słowników i encyklopedii przeznaczonych dla dzieci. 4. Zna formy użytkowe: życzenia, zaproszenie, zawiadomienie, list, notatka do kroniki; potrafi z nich korzystać.
Analizuje i interpretuje teksty kultury	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przejawia wrażliwość estetyczną, rozszerza zasób słownictwa poprzez kontakt z dziełami literackimi. 2. W tekście literackim zaznacza wybrane fragmenty, określa czas i miejsce akcji, wskazuje głównych bohaterów. 3. Czyta teksty i recytuje wiersze, z uwzględnieniem interpunkcji i intonacji. 4. Ma potrzebę kontaktu z literaturą i sztuką dla dzieci, czyta wybrane przez siebie i wskazane przez nauczyciela książki, wypowiada się na ich temat.
Tworzy wypowiedzi	<ol style="list-style-type: none"> 1. W formie ustnej i pisemnej: kilkudzaniową wypowiedź, krótkie opowiadanie, krótki opis, list prywatny, życzenia, zaproszenie. 2. Dobiera właściwe formy komunikowania się w różnych sytuacjach społecznych.

	<ol style="list-style-type: none"> Uczestniczy w rozmowach, także inspirowanych literaturą; zadaje pytania, udziela odpowiedzi, prezentuje własne zdanie i formułuje wnioski; poszerza zakres słownictwa i struktur składniowych. Dbą o kulturę wypowiedzianą się; poprawnie artykułuje głoski, akcentuje wyrazy, stosuje pauzy i właściwą intonację w zdaniu oznajmującym, pytającym i rozkazującym; stosuje formuły grzecznościowe. Rozumie pojęcia: wyraz, głoska, litera, sylaba, zdanie; dostrzega różnicę między literą i głoską; dzieli wyrazy na sylaby; oddziela wyrazy w zdaniu, zdania w tekście. Pisze czytelnie i estetycznie (przestrzega zasad kaligrafii), dba o poprawność gramatyczną, ortograficzną oraz interpunkcyjną. Przepisuje teksty, pisze z pamięci i ze słuchu.
Wypowiada się w małych formach teatralnych	<ol style="list-style-type: none"> Uczestniczy w zabawie teatralnej, ilustruje mimiką, gestem, ruchem zachowania bohatera literackiego lub wymyślonego. Rozumie umowne znaczenie rekwizytu i umie posłużyć się nim w odgrywanej scenie.

2. Edukacja matematyczna

Edukacja matematyczna polega na zdobywaniu przez dzieci kolejnych doświadczeń, obejmujących stosunki ilościowe określonych przedmiotów i ich wzajemne relacje. Podstawowymi pojęciami, które dziecko powinno się posługiwać, to pojęcie liczby i działania arytmetycznego.

ŚWIAT LICZB	
Zakres tematyczny	Przewidywane osiągnięcia ucznia w zakresie umiejętności, wiadomości i sprawności. Uczeń:
KLASA TRZECIA	
Kształcenie czynności wykorzystywanych w liczeniu i sprawności rachunkowej	<ol style="list-style-type: none"> Klasyfikuje obiekty i tworzy proste serie; dostrzega i kontynuuje regularności. Liczy (w przód i w tył) od danej liczby po 1, dziesiątkami od danej liczby w zakresie 100 i setkami od danej liczby w zakresie 1000. Zapisuje cyframi i odczytuje liczby w zakresie 1000; rozumie dziesiątkowy system pozycyjny. Ustala równoliczność porównywanych zestawów elementów mimo obserwowanych zmian w ich układzie; porównuje dowolne dwie liczby w zakresie 1000 (słownie i z użyciem znaków $<$, $>$, $=$). Dodaje i odejmuje liczby w zakresie 100 (bez algorytmów działań pisemnych); sprawdza wyniki odejmowania za pomocą dodawania.

	<ol style="list-style-type: none"> 6. Mnoży i dzieli liczby w zakresie tabliczki mnożenia (bez algorytmów działań pisemnych); podaje z pamięci iloczyn; sprawdza wyniki dzielenia za pomocą mnożenia. 7. Rozwiązuje łatwe równania jednodziałaniowe z niewiadomą w postaci okienka (bez przenoszenia na drugą stronę). 8. Rozwiązuje proste zadania tekstowe (w tym zadania na porównywanie różnicowe, ale bez porównywania ilorazowego).
<p>Kształcenie czynności wykorzystywanych w codziennych czynnościach matematycznych</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wykonuje łatwe obliczenia pieniężne (cena, ilość, wartość) i radzi sobie w sytuacjach codziennych wymagających takich umiejętności; zna będące w obiegu monety i banknoty; zna wartość nabywczą pieniędzy; rozumie, czym jest dług. 2. Mierzy i zapisuje wynik pomiaru długości, szerokości i wysokości przedmiotów oraz odległości; posługuje się jednostkami: milimetr, centymetr, metr; wykonuje łatwe obliczenia dotyczące tych miar (bez wyrażen dwumianowanych i zamiany jednostek). 3. W obliczeniach formalnych); używa pojęcia kilometr w sytuacjach życiowych, (bez zamiany na metry). 4. Waży przedmioty, różnicuje przedmioty cięższe, lżejsze; używa określeń: kilogram, pół kilograma, dekagram, gram; wykonuje łatwe obliczenia, używając tych miar (bez wyrażen dwumianowanych i zamiany jednostek w obliczeniach formalnych). 5. Odmierza płyny różnymi miarkami; używa określeń: litr, pół litra, ćwierć litra. 6. Odczytuje temperaturę (bez konieczności posługiwania się liczbami ujemnymi). 7. Odczytuje i zapisuje liczby w systemie rzymskim od I do XII. 8. Podaje i zapisuje daty; zna kolejność dni tygodnia i miesięcy; porządkuje chronologicznie daty; wykonuje obliczenia kalendarzowe w sytuacjach życiowych. 9. Odczytuje wskazania zegarów w systemach: 12- i 24-godzinny, wyświetlających cyfry i ze wskazówkami; posługuje się pojęciami: godzina, pół godziny, kwadrans, minuta. 10. Wykonuje proste obliczenia zegarowe.
<p>Kształcenie czynności wykorzystywanych w geometrii</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozpoznaje i nazywa koła, prostokąty (w tym kwadraty) i trójkąty (również położone w różny sposób oraz w sytuacji, gdy figury zachodzą na siebie); rysuje odcinki o podanej długości; oblicza obwody trójkątów i prostokątów (bez wyrażen dwumianowanych i zamiany jednostek w obliczeniach formalnych). 2. Wyprowadza kierunki od siebie i innych osób; określa położenie obiektów względem obranego obiektu, używając określeń: góra, dół, przód, tył, w prawo, w lewo oraz ich kombinacji. 3. Dostrzega symetrię (np. w rysunku motyla); rysuje drugą połowę symetrycznej figury. 4. Zauważa, że jedna figura jest powiększeniem lub pomniejszeniem drugiej; rysuje figury w powiększeniu i w pomniejszeniu.

3. Edukacja muzyczna

Edukacja muzyczna rozwija percepcję słuchową, aktywną postawę twórczą, sferę emocjonalną i wrażliwość estetyczną.

JESTEM WRAŻLIWY	
Zakres tematyczny	Przewidywane osiągnięcia ucznia w zakresie umiejętności, wiadomości i sprawności. Uczeń:
KLASA TRZECIA	
Odbiór muzyki	<ol style="list-style-type: none"> Zna i stosuje następujące rodzaje aktywności muzycznej: <ol style="list-style-type: none"> śpiewa w zespole piosenki ze słuchu (nie mniej niż 10 utworów w roku szkolnym); śpiewa z pamięci hymn narodowy; gra na instrumentach perkusyjnych (proste rytmy i wzory rytmiczne) oraz melodycznych (proste melodie i akompaniamenty); odtwarza sylabami rytmicznymi, gestem oraz ruchem proste rytmy i wzory rytmiczne; reaguje ruchem na puls rytmiczny i jego zmiany, zmiany tempa, metrum i dynamiki (maszeruje, biega, podskakuje); tańczy, wykonując podstawowe kroki i figury krakowiaka, polki oraz innego, prostego tańca ludowego. Rozróżnia podstawowe elementy muzyki (melodia, rytm, wysokość dźwięku, akompaniament, tempo, dynamika) i znaki notacji muzycznej (między innymi wyraża ruchowo czas trwania wartości rytmicznych, nut i pauz). Aktywnie słucha muzyki i określa jej cechy: rozróżnia i wyraża środkami pozamuzycznymi charakter emocjonalny muzyki, rozpoznaje utwory wykonane solo i zespołowo, na chór i orkiestrę; zna niektóre rodzaje głosów śpiewaków (np. sopran, bas) oraz niektóre instrumenty muzyczne (np. fortepian, gitarę, skrzypce, trąbkę, flet, perkusję); rozpoznaje podstawowe formy muzyczne – AB, ABA (wskazuje ruchem lub gestem ich kolejne części).
Tworzenie muzyki	<ol style="list-style-type: none"> Wie, że muzykę można zapisać i odczytać. Tworzy proste ilustracje dźwiękowe do tekstów i obrazów oraz improwizacje ruchowe do muzyki. Improwizuje głosem i na instrumentach według ustalonych zasad. Wykonuje proste utwory, interpretuje je zgodnie z ich rodzajem i funkcją.

4. Edukacja plastyczna

Edukacja plastyczna wspiera rozwój dziecka w młodszym wieku szkolnym. Umożliwia dostrzeganie i przeżywanie przez dziecko piękna tkwiącego w naturze oraz wyrażanie jego spostrzeżeń i przeżyć za pomocą dostępnych technik plastycznych.

JESTEM TWÓRCZY	
Zakres tematyczny	Przewidywane osiągnięcia ucznia w zakresie umiejętności, wiadomości i sprawności. Uczeń:
KLASA TRZECIA	
Wyrażanie własnych myśli i uczuć w różnorodnych formach plastycznych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Określa swoją przynależność kulturową poprzez kontakt z wybranymi dziełami sztuki, zabytkami i z tradycją w środowisku rodzinnym, szkolnym i lokalnym; uczestniczy w życiu kulturalnym tych środowisk, wie o istnieniu placówek kultury działających na ich rzecz. 2. Korzysta z przekazów medialnych; stosuje ich wytwory w swojej działalności twórczej (zgodnie z elementarną wiedzą o prawach autora).
Ekspresja przez sztukę	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ilustruje sceny i sytuacje (realne i fantastyczne) inspirowane wyobraźnią, baśnią, opowiadaniem, muzyką, korzysta z narzędzi multimedialnych. 2. Podejmuje działalność twórczą, posługując się takimi środkami wyrazu plastycznego jak: kształt, barwa, faktura w kompozycji na płaszczyźnie i w przestrzeni (stosując określone materiały, narzędzia i techniki plastyczne). 3. Realizuje proste projekty w zakresie form użytkowych, w tym służące kształtowaniu własnego wizerunku i otoczenia oraz upowszechnianiu kultury w środowisku szkolnym (stosując określone narzędzia i wytwory przekazów medialnych).
Recepcja sztuki	<p>Rozróżnia dziedziny działalności twórczej człowieka, takie jak architektura, sztuki plastyczne oraz inne określone dyscypliny sztuki (fotografia, film) i przekazy medialne (telewizja, Internet), a także rzemiosło artystyczne i sztuka ludowa.</p> <p>Rozpoznaje wybrane dzieła architektury i sztuk plastycznych należące do polskiego i europejskiego dziedzictwa kultury; opisuje ich cechy charakterystyczne, posługując się podstawowymi terminami właściwymi dla tych dziedzin działalności twórczej.</p>

5. Zajęcia techniczne

Zajęcia techniczne są formą kontaktu dziecka ze światem współczesnej techniki. Dziecko podejmuje konkretne działania techniczne, nabywa związane z nimi umiejętności, przygotowuje się do rzetelnej i skutecznej pracy.

LUBIĘ MAJSTERKOWAĆ	
Zakres tematyczny	Przewidywane osiągnięcia ucznia w zakresie umiejętności, wiadomości i sprawności. Uczeń:
KLASA TRZECIA	
W świecie techniki	<ol style="list-style-type: none"> Orientuje się w sposobach wytwarzania przedmiotów codziennego użytku („jak to zrobiono?”): meble, samochody, sprzęt gospodarstwa domowego. Rozpoznaje rodzaje maszyn i urządzeń: transportowych (samochody, statki, samoloty), wytwórczych (narzędzia, przyrządy), informatycznych (komputer, laptop, telefon komórkowy); orientuje się w rodzajach budowli (budynki mieszkalne, biurowe, przemysłowe, mosty, tunele, wieże) i urządzeń elektrycznych (latarka, prądnica rowerowa). Określa wartość urządzeń technicznych z punktu widzenia cech użytkowych (łatwa lub trudna obsługa), ekonomicznych (tanie lub drogie w zakupie i użytkowaniu), estetycznych (np. ładne lub brzydkie).
Powstawanie przedmiotów	<ol style="list-style-type: none"> Przedstawia pomysły rozwiązań technicznych: planuje kolejne czynności, doбира odpowiednie materiały (papier, drewno, metal, tworzywo sztuczne, materiały włókiennicze) oraz narzędzia. Rozumie potrzebę organizowania działania technicznego: pracy indywidualnej i zespołowej. Posiada umiejętności: <ul style="list-style-type: none"> – odmierzenia potrzebnej ilości materiału, – cięcia papieru, tektury itp., – montażu modeli papierowych i z tworzyw sztucznych, korzystając z prostych instrukcji i schematów rysunkowych, np. buduje latawce, makiety domów, mostów, modele samochodów, samolotów i statków, – w miarę możliwości, montażu obwodów elektrycznych, szeregowych i równoległych z wykorzystaniem gotowych zestawów.
Dbałość o bezpieczeństwo własne i innych	<ol style="list-style-type: none"> Utrzymuje ład i porządek wokół siebie, w miejscu pracy; sprzęta po sobie i pomaga innym w utrzymaniu porządku. Właściwie używa narzędzi i urządzeń technicznych. Wie, jak należy bezpiecznie poruszać się po drogach (w tym na rowerze) i korzystać ze środków komunikacji; wie, jak trzeba zachować się w sytuacji wypadku.

6. Edukacja przyrodnicza

Edukacja przyrodnicza stwarza dziecku możliwość poznawania przez nie środowiska, które je otacza. Nadrzędną wartością pedagogiczną tej edukacji jest umiejętność obserwacji faktów, zjawisk społecznych i przyrodniczych.

JESTEM CZĄSTKĄ PRZYRODY	
Zakres tematyczny	Przewidywane osiągnięcia ucznia w zakresie umiejętności, wiadomości i sprawności. Uczeń:
KLASA TRZECIA	
Rozumienie i poszanowanie świata roślin i zwierząt. Żyję w zgodzie z ekologią.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Obserwuje i prowadzi proste doświadczenia przyrodnicze, analizuje je i wiąże przyczynę ze skutkiem. 2. Opisuje życie w wybranych ekosystemach: w lesie, ogrodzie, parku, na łące i w zbiornikach wodnych; wie, jakie warunki są konieczne do rozwoju roślin i zwierząt w gospodarstwie domowym, w szkolnych uprawach i hodowlach itp.; wie, jaki pożytek przynoszą zwierzęta środowisku, i podaje proste przykłady. 3. Nazywa charakterystyczne elementy typowych krajobrazów Polski: nadmorskiego, nizinnego, górskiego. 4. Nazywa oraz wyróżnia zwierzęta i rośliny typowe dla wybranych regionów Polski; rozpoznaje i nazywa niektóre zwierzęta egzotyczne. 5. Wyjaśnia zależność zjawisk przyrody od pór roku; wie, jak zachować się odpowiednio do warunków atmosferycznych. 6. Podejmuje działania na rzecz ochrony przyrody w swoim środowisku; wie, że należy segregować śmieci, rozumie sens stosowania opakowań ekologicznych; wie, że należy oszczędzać wodę; wie, jakie zniszczenia w przyrodzie powoduje człowiek (wypalanie łąk, zaśmiecanie lasów, nadmierny hałas, kłusownictwo); chroni przyrodę: nie śmieci, szanuje rośliny, zachowuje ciszę, pomaga zwierzętom. 7. Zna wpływ przyrody nieożywionej na życie ludzi, zwierząt i roślin: <ol style="list-style-type: none"> a) wpływ światła słonecznego na cykliczność życia na Ziemi; b) znaczenie powietrza i wody dla życia człowieka, roślin i zwierząt; c) znaczenie wybranych skał i minerałów dla człowieka (np. węgla i gliny). 8. Nazywa podstawowe części ciała i organy wewnętrzne zwierząt i ludzi (np. serce, płuca, żołądek). 9. Zna podstawowe zasady racjonalnego odżywiania się; rozumie konieczność kontrolowania stanu zdrowia i stosuje się do zaleceń lekarza i lekarza dentystry. 10. Dbą o zdrowie i bezpieczeństwo swoje i innych (w miarę swoich możliwości); orientuje się w zagrożeniach ze strony roślin i zwierząt, a także w zagrożeniach typu burza, huragan, śnieżnica, lawina, powódź itp.; wie, jak trzeba zachować się w takich sytuacjach.

7. Wychowanie fizyczne

Wychowanie fizyczne ma przede wszystkim zaspokoić naturalną potrzebę ruchu dzieci w młodszym wieku szkolnym. Ma zwiększać poziom sprawności ruchowej przez rozwijanie cech motorycznych dziecka, takich jak: szybkość, siła, wytrzymałość, moc, zwinność i gibkość. Celem aktywności ruchowej jest wszechstronny rozwój dziecka, dążenie do rozwoju sprawności i wydolności fizycznej oraz koordynacji ruchowej, a także nabywanie podstawowych umiejętności przydatnych w różnych dyscyplinach sportowych.

JESTEM SPRAWNY FIZYCZNIE	
Zakres tematyczny	Przewidywane osiągnięcia ucznia w zakresie umiejętności, wiadomości i sprawności. Uczeń:
KLASA TRZECIA	
Kształtowanie sprawności fizycznej i wychowanie zdrowotne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Realizuje marszbieg trwający co najmniej 15 minut. 2. Umie wykonać próbę siły mięśni brzucha oraz próbę gibkości dolnego odcinka kręgosłupa. 3. Doskonali swoją siłę fizyczną poprzez formy ruchu kształtujące szybkość, koordynację i skoczność.
Dbłość o swoje zdrowie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przyjmuje prawidłowe pozycje wyjściowe i ustawienia do ćwiczeń oraz wykonuje przewrót w przód. 2. Skacze przez skakankę, wykonuje przeskoki jednonóż i obunóż nad niskimi przeszkodami. 3. Wykonuje ćwiczenia równoważne bez przyboru, z przyborem i na przyrządzie.
Uprawiamy sport	<ol style="list-style-type: none"> 1. Posługuje się piłką: rzuca, chwytą, kołtuje, odbija i prowadzi ją. 2. Jeździ np. na rowerze, wrotkach; przestrzega zasad poruszania się po drogach. 3. Bierze udział w zabawach, minigrach i grach terenowych, zawodach sportowych, respektując reguły i podporządkowując się decyzjom sędziego. 4. Wie, jak należy zachować się w sytuacjach zwycięstwa i radzi sobie z porażkami w miarę swoich możliwości.
Bezpieczeństwo i edukacja zdrowotna	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dbą o higienę osobistą i czystość odzieży. 2. Wie, jakie znaczenie dla zdrowia ma właściwe odżywianie się oraz aktywność fizyczna. 3. Wie, że nie może samodzielnie zażywać leków i stosować środków chemicznych niezgodnie z przeznaczeniem. 4. Dbą o prawidłową postawę, np. siedząc w ławce, przy stole. 5. Przestrzega zasad bezpiecznego zachowania się w trakcie zajęć ruchowych; posługuje się przybarami sportowymi zgodnie z ich przeznaczeniem. 6. Potrafi wybrać bezpieczne miejsce do zabaw i gier ruchowych; wie, do kogo zwrócić się o pomoc w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia.

8. Edukacja społeczna

Dziecko znajdujące się w nowej sytuacji, jaką jest dla niego podjęcie roli ucznia, potrzebuje do pełnego i harmonijnego rozwoju psychofizycznego zrozumienia, czułości i miłości płynącej z dwóch podstawowych środowisk, w których przebywa: z domu i szkoły. Ważne jest, by dziecko wierzyło we własne możliwości, czuło się bezpieczne i miało wsparcie w sytuacjach trudnych.

ŻYJĘ WŚRÓD LUDZI	
Zakres tematyczny	Przewidywane osiągnięcia ucznia w zakresie umiejętności, wiadomości i sprawności. Uczeń:
KLASA TRZECIA	
Wychowanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami i dorosłymi	<ol style="list-style-type: none"> Odróżnia, co jest dobre, a co złe w kontaktach z rówieśnikami i dorosłymi. Odróżnia dobro od zła, stara się być sprawiedliwym i prawdziwym; nie krzywdzi innych, pomaga słabszym i potrzebującym. Zna podstawowe relacje między najbliższymi; podejmuje obowiązki domowe i rzetelnie je wypełnia; identyfikuje się ze swoją rodziną i jej tradycjami; ma rozeznanie, że pieniądze otrzymuje się za pracę; rozumie, co to jest sytuacja ekonomiczna rodziny, i wie, że trzeba do niej dostosować swe oczekiwania. Współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych; przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej oraz świecie dorosłych; wie, jak należy zachowywać się w stosunku do dorosłych i rówieśników (formy grzecznościowe); rozumie potrzebę utrzymywania dobrych relacji z sąsiadami w miejscu zamieszkania; jest chętny do pomocy, respektuje prawo innych do pracy i wypoczynku. Jest tolerancyjny wobec osób innej narodowości, tradycji kulturowej itp.; wie, że wszyscy ludzie mają równe prawa. Zna prawa ucznia i jego obowiązki (w tym zasady bycia dobrym kolegą), respektuje je; uczestniczy w szkolnych wydarzeniach. Zna najbliższą okolicę, jej ważniejsze obiekty, tradycje; potrafi wymienić status administracyjny swojej miejscowości (wieś, miasto); wie, w jakim regionie mieszka; uczestniczy w wydarzeniach organizowanych przez lokalną społeczność. Wie, jakiej jest narodowości; wie, że mieszka w Polsce, a Polska znajduje się w Europie; zna symbole narodowe (barwy, godło, hymn narodowy) i najważniejsze wydarzenia historyczne; orientuje się w tym, że są ludzie szczególnie zasłużeni dla miejscowości, w której mieszka, dla Polski i świata; rozpoznaje flagę i hymn Unii Europejskiej.

	<p>9. Wie, jak ważna jest praca w życiu człowieka; wie, jaki zawód wykonują jego najbliżsi i znajomi; wie, czym zajmują się np.: kolejarz, aptekarz, policjant, weterynarz.</p> <p>10. Wie, gdzie można bezpiecznie organizować zabawy, a gdzie nie można i dlaczego.</p> <p>11. Zna zagrożenia ze strony ludzi; potrafi powiadomić dorosłych o wypadku, zagrożeniu, niebezpieczeństwie; zna numery telefonów: pogotowia ratunkowego, straży pożarnej, policji oraz ogólnopolski numer alarmowy 112.</p>
--	--

9. Zajęcia komputerowe

Nauczanie wspomagane komputerem i zasobami internetowymi pozwala nie tylko rozwijać umiejętności informatyczne, ale przede wszystkim stwarza znakomite warunki rozwoju myślenia twórczego uczących się dzieci i oddziaływania na ich osobowość, przyspiesza i ułatwia nabywanie różnorodnych umiejętności i zdobywanie wielu pożytecznych informacji.

Z KOMPUTEREM ZA PAN BRAT	
Zakres tematyczny	Przewidywane osiągnięcia ucznia w zakresie umiejętności, wiadomości i sprawności. Uczeń:
KLASA TRZECIA	
Bezpiecznie z komputerem	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wie, że praca przy komputerze męczy wzrok, nadwęża kręgosłup, ogranicza kontakty społeczne; wie, jak trzeba korzystać z komputera, żeby nie narażać własnego zdrowia. 2. Ma świadomość niebezpieczeństw wynikających z anonimowości kontaktów i podawania swojego adresu. 3. Stosuje się do ograniczeń dotyczących korzystania z komputera, internetu i multimediiów.
Kształcenie umiejętności korzystania z komputera	<ol style="list-style-type: none"> 1. Posługuje się komputerem w podstawowym zakresie. 2. Posługuje się wybranymi programami i grami edukacyjnymi, rozwijając swoje zainteresowania; korzysta z opcji w programach. 3. Wpisuje za pomocą klawiatury litery, cyfry i inne znaki, wyrazy i zdania. 4. Wykonuje rysunki za pomocą wybranego edytora grafiki, np. z gotowych figur.
Kształcenie umiejętności korzystania z Internetu	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przegląda wybrane przez nauczyciela strony internetowe (np. stronę swojej szkoły). 2. Dostrzega elementy aktywne na stronie internetowej, nawiguje po stronach w określonym zakresie. 3. Odtwarza animacje i prezentacje multimedialne.

10. Etyka

Na podstawie bajek, baśni, opowiadań, a także własnych doświadczeń przybliżanie dzieciom wartości etycznych.

JESTEM DOBRYM CZŁOWIEKIEM	
Zakres tematyczny	Przewidywane osiągnięcia ucznia w zakresie umiejętności, wiadomości i sprawności. Uczeń:
KLASA TRZECIA	
Wdrażanie do przestrzegania w życiu obowiązujących norm i reguł.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozumie, że ludzie mają równe prawa, niezależnie od tego, gdzie się urodzili, jak wyglądają, jaką religię wyznają, jaki mają status materialny; okazuje szacunek osobom starszym. 2. Zastanawia się nad tym, na co ma wpływ, na czym mu zależy, do czego może dążyć, nie krzywdząc innych; stara się nieść pomoc potrzebującym. 3. Wie, że dzieci niepełnosprawne znajdują się w trudnej sytuacji i pomaga im. 4. Wie, na czym polega prawdomówność i jak ważna jest odważa przeciwstawiania się kłamstwu i obmowie; potrafi z tej perspektywy oceniać zachowania bohaterów baśni, opowiadań, legend, komiksów. 5. Wie, że nie można zabierać cudzej własności i stara się tego przestrzegać; wie, że należy naprawić wyrządzoną szkodę; dostrzega, kiedy postaci z baśni, opowiadań, legend, komiksów nie przestrzegają reguł „nie kradnij”; pamięta o oddawaniu pożyczonych rzeczy, nie niszczy ich. 6. Nawiązuje i pielęgnuje przyjaźnie w miarę swoich możliwości. 7. Przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej (grzecznie zwraca się do innych, współpracuje w zabawach i w sytuacjach zadaniowych) oraz w świecie dorosłych (grzecznie zwraca się do innych, ustępuje osobom starszym miejsca w autobusie, podaje upuszczony przedmiot itp.). 8. Wie, że jest częścią przyrody, chroni ją i szanuje; nie niszczy swojego otoczenia.

VIII. PROPOZYCJE KRYTERIÓW OCENY I METOD SPRAWDZANIA OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW

W kształceniu zintegrowanym obowiązującym sposobem oceniania jest ocena opisowa. Podstawę prawną stanowi Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 sierpnia 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w publicznych szkołach i placówkach artystycznych (Dz. U. z dnia 30 sierpnia 2013 r.)

W pierwszych latach nauki dziecka ocenianiu nie powinien być poddawany efekt końcowy pracy, lecz przede wszystkim wkład pracy, jaki dziecko włożyło w jego osiągnięcie. Dlatego w pierwszych klasach szkoły podstawowej lepszą oceną jest ocena opisowa. Ocena opisowa nie różnicuje dzieci tak bardzo jak ocena cyfrowa. Ocena opisowa może uwzględniać wysiłek, motywację i możliwości ucznia.

Ocena opisowa powinna:

- opisywać umiejętności i wiedzę dziecka oraz informować je, co już osiągnęło, a nad czym musi jeszcze popracować,
- podkreślać wkład pracy ucznia,
- uwzględniać postęp i poprawę,
- być zrozumiała dla dziecka.

Ocena powinna przyjąć dla dziecka formę materialną: stempelków, naklejek ze znaczkami, symboli, np. znak plus, symboli literowych (D – samodzielnie, wzorcowo, C – samodzielnie ze zrozumieniem, B – z częściową pomocą nauczyciela, A – z częstą pomocą nauczyciela), pochwał słownych czy zapisanych słów, np. Bravo! Super!

W pierwszych miesiącach nauki należy unikać ocen negatywnych, by motywować dziecko do lepszej pracy, a nie je zniechęcać.

Podstawą do dokonywania oceny pracy uczniów powinny być:

- wnikliwa obserwacja uczniów podczas zajęć,
- analiza zgodności działań z poleceniami do wykonania zadania,
- bieżące odnotowywanie aktywności, umiejętności i zaangażowania podczas zajęć,
- udział w konkursach zaplanowanych w szczegółowym programie nauczania oraz wynikających z ramowego planu pracy szkoły.

Ocena jest integralnym elementem procesu kształcenia. Stanowi ważne ogniwo przekazywania informacji o efektach edukacyjnej działalności uczniów. Ocenianie opisowe pełni przede wszystkim funkcję informacyjną dla uczniów i rodziców. Ocenianie opisowe wprowadziło również możliwość sporządzania przez uczniów samooceny własnej działalności, co odgrywa ważną rolę w przygotowaniu dzieci do oceniania efektów ich pracy.

Do ewaluacji wdrażanych działań i osiągnięć dzieci służyć będą:

- ankiety dla rodziców na różnych etapach pracy z dzieckiem, np.:
 - na początek pierwszej klasy – oczekiwania rodziców wobec szkoły,
 - na koniec pierwszej klasy – wypowiedzi, czy szkoła spełniła oczekiwania rodziców i dzieci,
 - na koniec trzeciej klasy – podsumowanie pierwszego etapu edukacyjnego;
- wywiady z rodzicami,
- arkusze do diagnozy opracowane w postaci „Programu diagnostycznego – ocena gotowości szkolnej dziecka”, który pomoże nauczycielowi w uporządkowany sposób gromadzić informacje o dziecku, rozpoznawać jego potrzeby i wspomagać rozwój. Nauczyciel nanosi swoje spostrzeżenia na arkuszu obserwacji. Program umożliwia tworzenie wykresów i generowanie raportów, które obrazują rozkład wartości zarówno w odniesieniu do jednego ucznia, jak i w odniesieniu do całej grupy,
- testy osiągnięć dzieci w postaci sprawdzianów dostosowanych do możliwości rozwojowych dziecka, w których dokładnie opisane są sprawdzane umiejętności i wiadomości z poszczególnych edukacji,
- samoocena ucznia występująca między innymi na arkuszach sprawdzianów,
- obserwacje i opisy zachowań dzieci, umiejętności, postaw, przebiegu zajęć,
- analiza wytworów dzieci (prac plastycznych, technicznych, wypowiedzi, form teatralnych, współpracy w grupie, współzawodnictwo w czasie zajęć ruchowych itp.),
- analiza dokumentów i zapisów w dzienniku lekcyjnym.

Przykładowy arkusz okresowej i rocznej oceny opisowej. KARTA OCENY OPISOWEJ

OKRESOWA/ ROCZNA

.....
Imię i nazwisko ucznia

.....
klasa I

.....
rok szkolny

.....
data

Propozycja oceniania w zakresie poszczególnych edukacji: **D** – samodzielnie, wzorowo; **C** – samodzielnie, ze zrozumieniem; **B** – z częściową pomocą nauczyciela; **A** – z częstą pomocą nauczyciela.

Edukacja polonistyczna										Edukacja przyrodnicza		
Wypowiedzi ustne	Technika czytania	Czytanie ze zrozumieniem	Pisanie z pamięci	Rozumie i stosuje określenia					Strona graficzna pisma	Przepisywanie	Wiedomości (poszarczanie, rozumienie i dbałość o środowisko)	Aktywność na lekcji
				głoska	litera	sylaba	wyraz	zdanie				

Edukacja matematyczna					Edukacja plastyczna, zajęcia techniczne, edukacja muzyczna			
Technika rachunkowa		Rozwiązywanie zadań tekstowych	Zbiory, kierunki	Stosunki przestrzenne	Wykorzystanie wiedzy w praktyce	Wyrażanie własnych myśli i uczuć w różnorodnych formach plastycznych	Podjmowanie działań technicznych, dbając o bezpieczeństwo	Śpiewanie piosenek. Odtwarzanie prostych rytmów
Dodawanie w zakresie	Odejmowanie w zakresie							

Wychowanie fizyczne			Zajęcia komputerowe		Język	
Sprawność fizyczna	Przygotowanie do zajęć	Współpraca w zespole, aktywność	Bezpieczne korzystanie z komputera	Wykonywanie projektów graficznych	Rozumienie, znajomość słownictwa	Wypowiedzi

Propozycja oceniania: **D** – bardzo wysoko rozwinięta; **C** – wysoko rozwinięta; **B** – jeszcze niezupełnie rozwinięta; **A** – zupełnie nierozwinięta.

Zachowanie, edukacja społeczna, etyka, religia							
Kultura osobista	Współdziałanie z rówieśnikami	Samodzielność	Odrabianie prac domowych	Samocena	Podstawowe wiadomości o kraju	Przestrzeganie obowiązujących norm i reguł	Religia (ocena cyfrowa)

Uwagi:

Podpis nauczyciela:

IX. STRONY INTERNETOWE DLA NAUCZYCIELI

Specjalnie dla nauczycieli (w formie serwisów www) gromadzone są informacje dotyczące metodyki nauczania przedmiotów – tutaj nauczyciele mogą dzielić się doświadczeniami i prezentować własny warsztat pracy. W sieci dostępne są podręczniki internetowe. Dzięki hipertekstowej strukturze można w prosty sposób zapoznać się z ich zawartością. Internet umożliwia ponadto dostęp do baz danych przydatnych nauczycielom.

Tabela 1. Edukacyjne strony www dla nauczycieli

Lp.	Adres strony	Zawartość strony
1.	www.profesor.pl	serwis edukacyjny
2.	www.oeiizk.edu.pl	serwis edukacyjny
3.	www.vulcan.edu.pl	serwis edukacyjny
4.	www.interklasa.pl	serwis edukacyjny
5.	www.oswiata.org.pl	serwis oświatowy
6.	www.szkola.net	serwis edukacyjny
7.	www.men.gov.pl	strona Ministerstwa Edukacji Narodowej
8.	www.glos.pl	witryna czasopisma „Głos Nauczyciela”
9.	www.juka-91.com.pl	strona wydawnictwa Juka
10.	www.ukie.gov.pl	strona Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej
11.	www.encyklopedia.pl	WIEM Wielka Internetowa Encyklopedia Multimedialna
12.	www.ling.pl	słownik języków obcych, np.: angielskiego, francuskiego, niemieckiego
13.	www.origami.pl	witryna Polskiego Centrum Origami
14.	www.mat.uni.torun.pl	konkursy matematyczne, m.in. Kangur
15.	www.cke.edu.pl	strona Centralnej Komisji Egzaminacyjnej
16.	www.nauczaniezintegrowane.pl	strony z materiałami dydaktycznymi do kształcenia zintegrowanego
17.	http://kampinoski-pn.gov.pl	strona Kampinoskiego Parku Narodowego i linki do pozostałych parków narodowych w Polsce

18.	www.bezpiecznaszkola.pzu.pl	strona poświęcona bezpieczeństwu na ulicy
19.	www.otopjunior.org.pl	strona Ogólnopolskiego Towarzystwa Ochrony Ptaków
20.	www.dzieci.com.pl/	strona przygotowana dla najmłodszych, można ją wykorzystać podczas zajęć w świetlicy lub innych zajęć pozaszkolnych z najmłodszymi dziećmi – znajdują na niej m.in. układanki, portrety, opowiadania; strona ta w wesoły i pouczający sposób pozwoli dzieciom zapoznać się zarówno z komputerem, jak i Internetem
21.	www.edujr.prv.pl	strony z materiałami dydaktycznymi
22.	www.oskwarek.pl	strony z materiałami dydaktycznymi
23.	www.literka.pl	internetowy magazyn publikacji „literka.pl”
24.	publikacje.lo-zywiec.pl/	awans, publikacje, porady
25.	www.edukacja.edux.pl	publikacje nauczycieli
26.	www.gonciarz.eu	publikacje, programy interaktywne, sprawdziany
27.	www.erys.pl	kształcenie zintegrowane – gry i zabawy dla dzieci dotyczące lasu
28.	http://www.sownik-online.pl/index.php	słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych Władysława Kopalińskiego
29.	http://www.snep.edu.pl/	strona Stowarzyszenia Nauczycieli Edukacji Początkowej
30.	www.ortofrajda.pl	materiały dla nauczycieli i uczniów dotyczące nauczania ortografii
31.	www.eduforum.pl/	portal edukacyjny
32.	www.superkid.pl	różnorodne ćwiczenia interaktywne i karty pracy do wydrukowania
33.	www.dyktanda.net/	interaktywne dyktanda
34.	www.przedszkolaki.sieciaki.pl/	gry i zabawy dla dzieci
35.	www.eduseek.interklasa.pl/dzieci/	gry dla dzieci

X. ZAKOŃCZENIE

Szkoła to najważniejsze miejsce zdobywania wiedzy, poznawania życia społecznego i nabywania umiejętności funkcjonowania w grupie. Nauczyciele powinni nauczyć dzieci współdziałania, współpracy, wspólnego rozwiązywania problemów, pracy w zespole oraz kształtować umiejętności społeczne, w których istotna jest szlachetna rywalizacja i godzenie się z porażką. Marzeniem jest, by szkoły były placówkami bezpiecznymi, przyjaznymi, mądrze tolerancyjnymi, w których nauczyciele dokładają wszelkich starań, aby uczniowie stawali się jednostkami samodzielnymi, odpowiedzialnymi za siebie i innych. Dzieci mają nauczyć się, jak godzić wolność własną z wolnością innych w myśl poszanowania praw człowieka.

Nauczyciele powinni stworzyć odpowiednie warunki i motywować dzieci do działań poszukiwawczych, nauczyć współpracy w grupie i przygotować do wykorzystywania wiadomości i umiejętności w życiu codziennym. Uczniowie stają się wtedy autentycznymi współgospodarzami szkoły dbającymi o porządek i bezpieczeństwo. Rodzice natomiast są świadomi swojej wspomagającej roli dla szkoły we wszystkich jej poczynaniach wychowawczych.

Podmiotem wszelkich oddziaływań wychowawczych w placówce jest dziecko, któremu stwarzamy jak najlepsze warunki do wszechstronnego rozwoju, atmosferę wzajemnego zrozumienia, zaufania i przyjaźni. Tyko w relacjach przyjaciół – przyjaciół możemy mówić o mądrej miłości, tak bardzo dzieciom potrzebnej i tak silnie wspierającej wychowanie. Należy zmierzać do osiągnięcia samodzielności dzieci w dochodzeniu do dobra w jego wymiarze indywidualnym i społecznym.

Bardzo ważne jest:

- uczenie się, jak godzić dążenia do osiągnięcia dobra własnego z dobrem innych, ze szczególnym zwróceniem uwagi na bezpieczeństwo,
- rozwijanie samodzielności, poczucia odpowiedzialności za siebie i innych, rozumiane jako podstawowe dobro jednostki i społeczności,
- uczenie się godzenia wolności własnej z wolnością innych, z poszanowaniem praw człowieka.

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1. Arkusz zachowania uczniów

Nauczyciel obserwuje dziecko i każdego dnia tygodnia dorysowuje odpowiednią buźkę.

Data	Praca na lekcji	Zachowanie na lekcji	Zachowanie w czasie przerw	Zachowanie na wycieczkach
				
				
				
				
				
				
				
				
				
				

Załącznik 2. Przykładowa ankieta dla rodziców**Ankieta dla rodziców uczniów klas I–III**

Szanowni Państwo!

Pragniemy poznać Państwa opinię na temat naszego życia szkolnego. Państwa opinie pozwolą nam lepiej zaplanować pracę Samorządu Szkolnego klas I–III. Prosimy podkreślić wybrane propozycje lub dopisać własne w wykropkowanych miejscach.

1. Jakie tematy powinny być poruszane na apelach szkolnych?

- a) zmiany zachodzące w przyrodzie na przykładzie pór roku
- b) święta narodowe
- c) tradycje świąteczne
- d) spotkania z baśniowymi postaciami
- e) bezpieczeństwo
- f) akcje ogólnopolskie: Sprzątanie Świata, Dzień Ziemi, Dni Bezpiecznego Internetu.
- g) inne

2. Czy uczestniczą Państwo w zajęciach zwanych Otwarte Drzwi?

- a) TAK
Dlaczego?
- b) NIE
Dlaczego?

3. W jakim konkursie chętnie wzięłoby udział Państwa dziecko?

- a) plastycznym
- b) literackim
- c) czytelnictwem
- d) ortograficznym
- e) ekologicznym
- f) recytatorskim
- g) piosenkarskim
- h) komputerowym
- i) sportowym
- j) matematycznym
- k) innym (jakim?).....

4. W jakiego rodzaju wycieczkach Państwa dziecko uczestniczy najchętniej?

- a) lekcje muzealne
- b) wycieczki przyrodnicze
- c) wycieczki rekreacyjne
- d) wyjścia do kina, teatru, galerii
- e) innych

Dziękuję za wypełnienie ankiety (ankieta ma charakter anonimowy)

Załącznik 3. Przykładowa ankieta dla dzieci**Ankieta dla uczniów klas I–III**

Witaj!

Chciał(a)bym poznać twoją opinię na temat naszego życia szkolnego. Twoja opinia jest dla mnie bardzo ważna, dlatego pomyśl, zanim udzielisz odpowiedzi. Podkreśl wybrane przez siebie propozycje lub dopisz swoją w wykropkowanych miejscach.

1. Jakie tematy powinny być poruszane na apelach szkolnych?

- a) zmiany zachodzące w przyrodzie na przykładzie pór roku
- b) święta narodowe
- c) tradycje świąteczne
- d) spotkania z baśniowymi postaciami
- e) bezpieczeństwo
- f) akcje ogólnopolskie: Sprzątanie Świata, Dzień Ziemi, Dni bezpiecznego Internetu.
- g) inne

2. Czy lubisz zajęcia z rodzicami zwane Otwarte Drzwi?

- a) TAK
Dlaczego?
- b) NIE
Dlaczego?

3. W jakim konkursie chętnie wzią(ę)ł(a)byś udział?

- a) plastycznym
- b) literackim
- c) czytelniczym
- d) ortograficznym
- e) ekologicznym
- f) recytatorskim
- g) piosenkarskim
- h) komputerowym
- i) sportowym
- j) matematycznym
- k) innym (jakim?).....

4. W jakiego rodzaju wycieczkach chętnie uczestniczył(a)byś?

- a) lekcje muzealne
- b) wycieczki przyrodnicze
- c) wycieczki rekreacyjne
- d) wyjścia do kina, teatru, galerii
- e) innych

Dziękuję za wypełnienie ankiety (ankieta ma charakter anonimowy).

Załącznik 4. Przykładowe arkusze oceniające poziom umiejętności dzieci w poszczególnych klasach: S – super, D – dobrze, N – nie opanował

Klasa I

Imię i nazwisko ucznia	Osiągnięcia								
	Czytanie			Poziom graficzny			Liczenie		
	S	D	N	S	D	N	S	D	N

Klasa II

Imię i nazwisko ucznia	Osiągnięcia														
	Czytanie			Poziom graficzny			Ortografia			Technika rachunkowa			Rozwiązywanie zadań		
	S	D	N	S	D	N	S	D	N	S	D	N	S	D	N

Klasa III

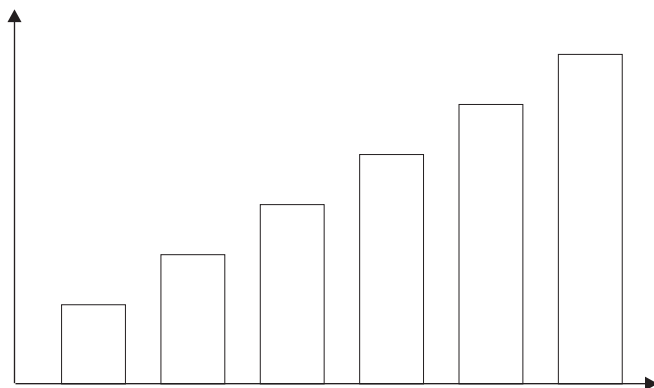
Imię i nazwisko ucznia	Osiągnięcia														
	Wypowiedzi pisemne			Czytanie ze zrozumieniem			Ortografia			Technika rachunkowa			Rozwiązywanie zadań		
	S	D	N	S	D	N	S	D	N	S	D	N	S	D	N

Załącznik 5. Przykładowy arkusz oceniający zachowanie dzieci
S – super, D – dobrze, N – niewłaściwie

Imię i nazwisko ucznia	Zachowanie		
	S	D	N

Załącznik 6. Karty ewaluacyjne po przeprowadzonych zajęciach.

Czy dzisiejsze zajęcia podobały ci się? Zamaluj właściwą kolumnę.

Jak się czułeś podczas dzisiejszych zajęć? Zamaluj właściwą minkę.

